

TAVUK ALTINDA KINALI KEKLİK (*Alectoris Chukar*) ÜRETİMİ

Çağrı Özgür ÖZKAN^{1*}

¹Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi, Ziraat Fakültesi, Kahramanmaraş, Türkiye

* Sorumlu yazar: cagri@ksu.edu.tr

Geliş (Received): 18.05.2021

Kabul (Accepted): 28.10.2021

ÖZET

Bu çalışma T.C. Tarım ve Orman Bakanlığı tarafından Türkiye'nin çeşitli illerinde bulunan yaban hayvanı üretim merkezlerinde üretilen kınalı keklıkların doğaya daha kolay adapte olmaları ile ilk salım sırasında yabanıl davranışlar sergilemeleri amacıyla farklı üretim metotlarının denenmesini için XV. Bölge Müdürlüğü, Kahramanmaraş İl Şube Müdürlüğü, Kapıçam Kınalı keklık Üretim İstasyonunda, gürk tavuk altında kınalı keklık yetiştirme deneme çalışmaları yapılmıştır. Anaç tavuğun; kınalı keklık civcivlerine yem arama, gizlenme, yırtıcı karşıtı davranışlar gösterme konusunda eğiterek doğaya adaptasyonlarına katkıda bulunması hedeflenmiştir. Kahramanmaraş Kapıçam Kınalı Keklik Üretim İstasyonunda 15 adet Cüce Cochın türü tavuk alınarak çalışmaya başlanılmıştır. Damızlık olarak kullanılan tavukların (cüce cochın cinsi) yumurtalarından anaç tavuk üretimi yapılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Kınalı Keklik, Yabani hayvan, Cüce Cochın Tavuk

PRODUCTION OF *ALECTORIS CHUKAR* UNDER CHICKEN

ABSTRACT

The aim of in this study This study was carried out by the Ministry of Agriculture and Forestry of the Republic of Turkey for the easier adaptation of *Alectoris Chukar* produced in the wild animal production centers in various provinces of Turkey. XV. Regional Directorate, Kahramanmaras Provincial Branch Directorate, in Kapıçam *Alectoris Chukar* Production Station, trial studies were carried out to breed partridge under breeding chicken. Broodstock chicken; It is aimed to train partridge chicks in foraging, hiding, and showing anti-predator behaviors, thus contributing to their adaptation to nature. It started to work by purchasing fifteen Dwarf Kosin chickens to the production station. Broodstock chickens were produced from the eggs of chickens (dwarf cochineal) used as breeding.

Keywords: *Alectoris chukar*, Wild Animal, *Gallus Gallus Domesticus*.

1. GİRİŞ

Sürdürülebilir bir av ve yaban hayatı için Tarım ve Orman Bakanlığı tarafından tesis edilen üretim merkezlerinde doğaya salım yapılacak keklikler meşakkatli ve özverili bir şekilde üretilmektedir. Kanatlı üretim merkezlerinde yetiştirilen hayvanlar özellikle doğaya uygun yabancılık özelliklerini kaybetmeyecek şekilde üreterek, salınmaya çalışmaktadırlar. Üretilen kınalı kekliklerin doğaya adaptasyonları ve doğal ortamlarında yaşamsal faaliyetleri normal olarak sürdürülebilmeleri için birçok arge çalışması yapılmaktadır. Bunlardan bir tanesi de gürk tavuk altında kınalı keklik üretimi sağlamaktır (Akbaş, 2013, Özkan ve ark., 2017).

Üretim merkezlerinde yarı entansif şartlarda yetiştirilen kınalı keklikler doğa salımlarından sonra doğaya da yaşama ve üreme başarısı doğal popülasyonlarına nazaran oldukça düşüktür. (Sarrazin ve Barbault, 1996; Stanley ve Fairclough, 1997; Reed, 1999).

2. MATERYAL VE METOD

Bu çalışma KKCTC Avcılık Federasyonu destekleri ile ada halkı sakinlerinden olan Orhan DİZLİKCİOĞLU tarafından başlanılmıştır. Yapılan teknik gezi ile birtakım gelişmeler yapılarak Türkiye’de revize edilmiştir (Anonim., 2021a-b).

XV. Bölge Müdürlüğü, Kahramanmaraş İl Şube Müdürlüğü, Kapıçam Kınalı keklik Üretim İstasyonunda, Ar-Ge çalışmaları kapsamında, gürk tavuk altında kınalı keklik yetiştirme deneme çalışmaları yapılmıştır.

Anaç tavuğun; kınalı keklik civcivlerine yem arama, gizlenme, yırtıcı karşıtı davranışlar gösterme konusunda eğiterek doğaya adaptasyonlarına katkıda bulunması hedeflenmiştir.

İlk etapta, Şube Müdürlüğümüz Kapıçam Kınalı Keklik Üretim İstasyonuna 15 adet Cüce Cochin türü tavuk alınarak çalışmaya başlanılmıştır.

Doğa Koruma ve Milli Parklar Genel Müdürlüğü’nün 05.12.2014 tarih ve 250873 sayılı yazıları ile Gürk Tavuk altında deneme üretimine başlanması amacıyla alınan anaç tavukların (cüce cochin cinsi) yumurtalarından anaç tavuk üretimi yapılarak üretilen anaç tavukların önümüzdeki yıllardaki üretim çalışmalarında kullanılması ve ihtiyaç halinde diğer istasyonlara tahsis edilmesi istenmiştir (Şekil 1).

Şekil 1. Cüce Cochin Türü Tavuk

Bu kapsamda toplamda 132 adet cüce cochin tavuğu üretilmiş olup, 07.05.2015 tarihinde Gaziantep Erikçe Yaban Hayvanı üretim istasyonuna 25 adet (17 dişi, 8 erkek) hayvan teslim edilmiştir.

Kahramanmaraş kınalı keklik üretim istasyonumuzda gürk tavuk altında üretim çalışmalarına ilk olarak 04.02.2015 tarihinde gürk olan 2 adet tavuk ile başlanılmış, Tavukların altına 19.02.2015 tarihinde akşam saatlerinde altındaki tavuk yumurtaları alınarak yerine, kuluçka makinesinde kuluçkadan çıkışına bir gün kalmış, 20'şer adet kınalı keklik yumurtası bırakılmıştır.

Şekil 2-3'de görüleceği üzere tavuk altına konulan keklik yumurtalarından çıkan kekliklerin yanına ertesi gün her birine 200'er adet olmak üzere toplam 400 adet 1 günlük kınalı keklik yavruları bırakılmıştır.

Şekil 2-3. Gürk tavuk altında kınalı keklik yavruları

Deneme üretimine, tavukların 4 Şubat 2015'te gürk olması nedeni ile söz konusu tarihte açık doğal alanda üretim yapma imkânı olmadığından 16x24m boyutlarındaki kapalı doğaya uyum ünitesinde başlanmıştır. Mevsim itibari ile havanın soğuk olması nedeni ile ortam ilave ısıtıcılar ile ısıtılmıştır (Şekil 2-3).

Bu süreçte Gürk tavuklar, keklik civcivlerini kendi yavrusu gibi sahiplendiği görülmüştür.

Çalışma ile toplamda 15 adet tavuktan 6 adetinin gürk olduğu görülmüştür. Söz konusu tavuklara aşağıdaki şekilde keklük yavrusu verilmiştir.

- 2 adet tavuğa 200'er adet toplam 400 adet
- 2 adet tavuğa 100'er adet toplam 200 adet
- 2 tavuğa 50'şer adet toplam 100 adet olmak üzere toplam 900 adet hayvan verilmiş olup, bunlardan 50'şer adet verilen tavuk yavruyu, gürkte kalma süresi 8 gün olduğundan, kabul etmemiştir.
- Gürk tavuklara en erken 15 gün geçmeden yumurtaları alınmamalı ve altına keklük civcivi konulmamalıdır.
- 2015 yılı Haziran ayı itibari ile havaların ısınması sonucu 80cmx200cm ebatlarında yapılan "A" tipi kafesler 24mx16m edatındaki doğal adaptasyon kafeslerine bağlanarak üretime devam edilmiştir (Şekil 4).

Şekil 4. A tipi kafes

3. BULGULAR ve TARTIŞMA

3.1. Gürk Tavuk Altında Üretimin Dezavantajları:

a) Üretim tavukların gürk olması ile doğrudan bağlantılı olduğundan üretim zamanını tahmin etmek oldukça zordur.

b) Üretimin gayerine ulaşabilmesi için; doğal ortama en yakın özellikte geniş toprak adaptasyon kafeslerinde yapılması gerektiğinden üretime mevsim şartlarına da bağlı olmak koşulu ile Haziran ayından önce başlanması mümkün görülmemektedir. İlk Yavruların Haziran ayında alınmaya başlanması üretimin Ağustos ayna kadar devam edeceği düşünülürse doğaya salınabilecek 90 günlük keklüklerin elde edilmesi en erken Eylül-Kasım aylarında olabilecektir.

c) Üretime başlanması düşünülen Haziran-Ağustos ayları arasında kaç tavuğun gurk olup olmayacağını tahmin edilmesi ve üretimin planlanması neredeyse imkansız görülmektedir.

d) Gurk tavuk altında büyütülerek doğaya salınan kekliklerde tavuklarda görülen bir araya toplama alışkanlığı olduğu gözlenmiştir. Bu da arazide predatörlere yem olma ihtimalini artırmaktadır (Şekil 5-6-7).

Şekil 5. A tipi kafesler ve adaptasyon ünitesi

Şekil 6-7. Gurk tavuk altında yetişen kınalı kekliklerin doğaya salımı

3.2. Gurk Tavuk Altında Üretimin Avantajları:

- Tavukların keklik yavrularını sürekli yem yemeye teşvik etmeleri nedeni ile Gurk tavuk altında üretilen keklikler ana makinalarında büyütülen kekliklere göre ağırlık ve dış görünüş gelişimi bakımından daha fazla gelişme sağladıkları gözlemlenmiştir (Şekil 6-7).
- Doğaya salım esnasında taşıma kafeslerine koymak için yakalanmaya çalışan keklikler normal üretilen kekliklere nazaran kendilerine saldırı olması halinde daha

zor yakalanmıştır. (Tavuklarda da olduğu gibi normalde kaçmama saldırı olması halinde kısa mesafede kaçma güdüsü)

4. SONUÇ ve ÖNERİLER

Bu çalışma ile gurk tavuk altında kımalı keklik üretimi için yeni bir model oluşturulmuş olup, üretimin kekliklerde istenilen yabanıl özelliğın sağlanması adına çok fazla gözle görülebilir bir katkı sağlamadığı, planlı ve seri üretime imkan vermediğı, üretim zamanını, miktarını kestirmenin zor olduğu anlaşılmıştır.

Söz konusu gurk tavuk altında üretimin büyük miktarlarda değil de daha çok küçük spesifik alanlarda üretim tesisinin olmadığı doğa ile iç içe olan alanlarda tavuk altına bırakılan keklik yavrularının arazide korunaklı alanda büyütülerek büyüyen yavruların aynı alanda kendi iradesi ile dağılılabileceğı, ancak bu üretim modelinde de zorlukların olması muhtemeldir. Alanda 90 gün boyunca her gün kontrolün gerekeceğı (gerek yırtıcı gerekse insan faktörüne karşı) düşünülür.

Tavuk, civciv kekliklere doğduğu günden ilk uçaacağı güne kadar olan ki döneminde yem yeme, hayvansal kaynaklı protein için çekirge ve diğer böcek türlerini yeme, eşeleme, gizlenme gibi konuları öğretmiştir.

Sonuç olarak T.C. Tarım ve Orman Bakanlığı için denenmiş olan bu üretim modeli ile üretim sayısında düşüş yaşanacaktır.

Bu çalışma ile elde edilen veriler Tarım ve Orman Bakanlığı, Doğa Koruma ve Milli Parklar Genel Müdürlüğüne bağılı üretim istasyonlarında hem üretim hem de doğaya salım aşamasında ışık tutacaktır.

TEŞEKKÜR

Bu çalışmaya vermiş oldukları destek nedeniyle T.C. Tarım ve Orman ve Orman Bakanlığı, XV. Bölge Müdürlüğü, Kahramanmaraş il Şube Müdürlüğüne teşekkürlerimizi sunarız.

Araştırmacıların Katkı Oranı Beyan Özeti

Yazarlar makaleye eşit oranda katkı sağlamış olduklarını beyan eder.

Çıkar Çatışması Beyanı

Makale yazarları aralarında herhangi bir çıkar çatışması olmadığını beyan ederler.

KAYNAKLAR

- Akbaş, A., 2013. Çiftlik hayvanlarında davranış ve refah ilişkisi. Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Dergisi, 1: 42-49.
- Anonim, 2021b. <https://www.pusulahaber.com.tr/gurk-tavuk-altinda-keklik-ve-sulun-uretimi-252923h.htm> Erişim Tarihi (12.05.2021).
- Anonim., 2021a. <http://www.avfed.com/95.htm> (Erişim Tarihi 12.05.2021).
- Özkan, Ç.Ö., Atalay, A.İ., Kurt, O., Kaya, E., Şahin, M., Kamalak, A., 2017. The Effect Of Vitamin E On The Egg Production Of Chukar Partridges Imcofe 2017/Rome.
- Reed, J. M., 1999. The role of behavior in recent avian extinctions and endangerments. Conservation Biology, 13(2): 232-241.
- Sarrazin, F., Barbault, R., 1996. Reintroduction: challenges and lessons for basic ecology. Trends in ecology & evolution, 11: 474-478.
- Stanley, P. M. R., Fairclough, A., 1997. Translocation of wildlife: The IUCN position statement and general considerations on behavioural constraints to release. Supplementi Recherche Biologia Selvaggina, 27: 25-38.